

Domoljub

V Ljubljani 22. maja 1940

Leto 53 · Stev. 21

Za kaj gre na zahodu

Na zahodnem bojišču se razvija te dni strašna bitka in številni strokovnjaki izjavljajo, da je to pač največja bitka v vsej svetovni zgodovini. V zadnji številki »Domoljubac« smo omenili, da se je sedaj pravo vojskovanje šele začelo in smo se vpraševali, kdaj neki se bo to končalo. Nemško vrhovno poveljstvo namreč razvija na zahodu tako zvano »bliskovito vojno«, to je vojno, ki naj prinese odločitev v nekaj tednih. Sestavine nemškega vdora v Belgijo, Nizozemsko in v Francijo pa so naslednje: nemška vojska izvaja z najmodernejšimi sredstvi napad in sicer po načrtu pokojnega načelnika nemškega generalnega štaba generala von Schlieffena, ki je vodil nemško vojsko v letih od 1891 do 1906. Ob smrti je zapustil oporoko, ki obsega načrt za nemški vdor v Francijo in proti kanalu La Manche, ki loči Anglijo od Evrope. V svoji oporoki pravi kratko kot uvod v ta načrt: »Dajte mi krepko desno krilo!« To desno krilo bi nato čez Ren prodiralo proti morju in v Francijo. Schlieffen je izračunal, da bi potreboval za ta vdor 85 armadnih zborov, ki jim Francozi nikdar ne bi mogli postaviti enakega števila nasproti. Schlieffen je z matematično natančnostjo izračunal, da bi se tak vdor moral posrečiti. V zadnji svetovni vojni 1914—1918 se je tedanji vrhovni poveljnik nemške vojske general von Moltke držal tega načrta, toda na bojišču je vrgel samo 26 armadnih zborov. Nemško poveljstvo je namreč imelo na vzhodu sovražnika — carsko Rusijo, ki je takoj vezala skoraj 10 nemških armadnih zborov. Italija je bila do 25. maja 1915 nevtralna in francosko poveljstvo ni imelo na meji proti Italiji nobenih divizij. Mir je vladal tudi v severni Afriki in tudi tam francosko vrhovno poveljstvo ni imelo veliko vojaštva. Delna izvedba Schlieffenovega načrta je leta 1914 nemškemu poveljstvu prinesla velik uspeh, ko je nemška vojska v nekaj tednih prodrla do Marne in 60 km do Pariza. V letu 1940 pa prodira na zahod nemška vojska, ki je najbrž še močnejša kot pa je zahteval Schlieffenov načrt, Francija pa mora imeti precej močnih divizij ob italijanski meji, tam daleč na nemškem vzhodu pa ni ruske vojske, ki bi čez mero vezala nemške armade. V teh dneh se razvija torej silna bitka na zahodu in sicer pod zelo spremenjenimi okoliščinami kot pa v letu 1914. V letu 1914 je padel Liege po štirih dneh borbe, velika belgijska trdnjava Antwerpen pa je padla v letu 1914 šele 10. oktobra, dočim objavljajo sedaj nemška poročila, da je padel dne 18. maja, to je 8 dni po razmahu nemške ofenzive.

Naši starejši bralci se bodo vseh teh krajev ob belgijskih in severnofrancoskih bojiščih spominjali, ker so številni med njimi v svetovni vojni tam opravljali svojo službo zlasti pri težkem topništvu. Štiri leta so tam krvaveli in lahko prav blizu opazovali izredna junaštva, drznost in vrednost vojakov, ki so si tam stali nasproti. Ko je septembra 1914 maršal Joffre ustavil nemško vojsko pri Marni, je ves francoski narod to dejanje proglasil kot čudež. Kadar je domovina v skrajni nevarnosti, tedaj se Francozi dvignejo do dejanj, ki so res čudovita.

Toda bliskovita vojna nemškega poveljstva je mnoge presenetila in dozdeva se celo, da so bili presenečeni tudi francoski poveljniki. Dosedanji vrhovni poveljnik francoske vojske general Gamelin je moral prepustiti svoje mesto generalu Weygandu, ki je bil Fochov pribočnik in pomočnik v svetovni vojni. Francoske utrdbe so nemški tanki in oklopni avtomobili predril v pokrajini Aisne med Maubegeom in Sedanom. Obenem z imenovanjem generala Weyganda za glavnega poveljnika vseh francoskih sil je novi notranji minister Georges Mandel odpustil iz državne službe dosedanjega velikega župana v pokrajini Aisne ter na njegovo mesto imenoval dosedanjega načelnika vse francoske varnosti. Mandel je bil med vojno »desna roka« pokojnega Clemenceauja in te nenad-

ne spremembe dajo slutiti, da vdora v pokrajini Aisne niso krive samo vojaške osebe.

Po petih dneh je šla Nizozemška, v petih dneh so klonile belgijske utrdbe, sedaj se pa pripravila velika odločilna bitka v severni Franciji. Nemško vrhovno poveljstvo bo vse kakor nadaljevalo z izvajanjem bliskovite vojne, zavezniško poveljstvo pa sedaj izvaja premikanje četi na vsem severnem francoskem bojišču in ta novi oklep naj zavre nemško prodiranje tako, da se bo bliskovita vojska spremenila v dolgotrajno vojskovanje.

Vse to bo pa najbrž mogoče le tedaj, če se v bližnjih dneh prav nič ne spremeni evropski mednarodni položaj, to je, če se Italija še ne poda na »pot dejanje«, kakor se je izrazil Mussolini. V francoskem zunanem ministrstvu napovedujejo precejšnje spremembe zlasti v politiki do Italije. Odstavljen je bil v tem ministrstvu dosedanji generalni tajnik Alexis Leger, na njegovo mesto pa je bil imenovan Charles Roux. To preimenovanje razlagajo tako, da je Leger kazal premalo razumevanja za italijanske zadeve, novi generalni tajnik pa naj zaokrene francosko zunanjo politiko v Sredozemlju.

Vojska se razvija zelo hitro, diplomacija pa potrebuje za svoje delo navadno zelo mnogo časa. Zavezniki napovedujejo na zahodu protiofenzivo, italijanski predsednik vlade pa je izjavil, da bodo samo »dejanja« prekinila njegov molk. Vsekakor bodo vsi sklepi italijanske vlade zelo odločilni, ker lahko ali pospešijo bliskovito vojno ali pa jo spremenijo v navadno »pozicijsko vojno«, ki se lahko zelo zavleče.

Krvave borbe

Velika nemška ofenziva se razvija z bliskovito naglico. Nemška vojska je dne 10. tega meseca napadla hkrati na vsej 400 km dolgi fronti od severne nizozemske pa do francoske meje. Nemški napad je bil razdeljen na več posameznih armadnih skupin. Vojaški položaj na zahodni fronti po enem tednu nemške ofenzive je naslednji: Na severu je Nizozemska položila orožje in so Nemci to težko zasedli. Nizozemsko vojno brodovje, ki je sorazmerno močno, je prešlo k zaveznikom. Nizozemske kolonije so nadalje pod nizozemsko vlado, ki ima svoj sedež v Londonu. V Belgiji teče fronta sedaj nekako od Antverpena, ki so ga delno zasedli Nemci, do Bruslja, ki je v nemških rokah, dalje proti jugu do reke Sambre do francoske meje. Zavezniške čete se zbirajo na belgijski utrjeni črti Gand (Gent)—Lille. V Franciji je bila fronta vpognjena v francosko ozemlje južno od Maubeugea in se zajeda v francosko ozemlje do

mesta Rethel, ki leži južno od Sedana. Povsodi je v razvoju velika bitka, kjer nastopa na tisoče tankov in na tisoče letal na obeh straneh.

Nemško poročilo

Nemško vrhovno poveljstvo sporoča: Ker je bil strt tudi zadnji odpor na otoku Valheren, je sedaj vsa Holandija z otoki v nemških rokah. V severni Belgiji so naše čete zavzele Anvers in potiskajo sovražnika, ki se neprestano bori, vse bolj proti zahodu. Zahodno od Anversa so naše čete prestopile reko Seldo, zahodno od Bruslja pa so se prebile na reko Denšer. Med Modesom in Latarrom nadaljujejo naše čete v napadi. Prestopili smo reko Sambre in Oise ter zavzeli Le Cateau in St. Quetiz. Na južnem krilu smo z močnimi silami prispeli do reke Aisne pri Rethelu. V borbah severozahodno od Montmedyja smo

(Nadaljevanje na 2. strani)



Debela črta je kazala položaj na zapadnem bojišču pred dobrim tednom. Ko to pišemo, so Nemci delno napredovali. Na jugu se bijejo boji pri Montmedy, na zpadu so prišli Nemci do St. Quentin, ki pa ga ni več na tem zemljevidu. — Angleške in belgijske čete zapuščajo zadnje dele Belgije.

zavzeli močno utrdbo št. 505. Pri tem se je posebno izkazal poročnik nekega pionskega bataljona. Povečalo se je število ujetnikov in količina plena. Dosedaj je bilo ujetih 110.000 sovražnih vojakov, brez holandske vojske. Zaplenjeno je bilo veliko topov, med njimi tudi topovi kalibra 28 cm. Letalstvo je podpiralo učinkovite operacije pehote, hkrati pa je bombardiralo tudi sovražnikovo ozadje, prometne zveze in ceste. Uspešno je bilo bombardiranih več letališč, kjer so bili porušeni hangarji, delavnice in naprave za spuščanje letal. Pred francosko-belgijsko obalo je bil izveden napad z letali na sovražno ladjevje. Z bombo je bila zadeta neka trgovska, 6000 tonska ladja, ki se je potopila, neki rušilec pa je bil težko poškodovan. Sovražnik je izgubil 147 letal. Od teh jih je bilo 47 zbitih v letalskih borbah, 13 jih je zbil protiletalsko topništvo, ostanek pa je bil uničen na tleh. Naših letal je izginilo 27. Na Norveškem so naši oddelki pri Narviku podprti od letalstva še vedno zapleteni v hude obrambne boje. Pred Narvikom smo potopili neko trgovsko in eno prevoznico. Ena ladja ter eno sovražno letalo. Sovražna

letala so ponovno napadla posamezna mesta v severni in zahodni Nemčiji, ne da bi pri tem zadela kak vojaški objekt.

Angleška poročila

Angleška poročila pravijo, da je veliki nemški napad, ki je potekal vzdolž celega bojišča od Bruslja do Sedana, nekoliko popustil. V vojaških krogih so mnenja, da je prvi del tega hudega napada končan in da bo prišel kmalu drugi. Zavezniške čete so dobile ogromna ojačenja na vseh delih tega bojišča in so pripravljene na nov nemški napad.

Na posameznih točkah so Nemci močno napadali. Po poročilih, ki jih dajeta francosko in angleško poveljstvo, ti napadi niso uspeli. Nemci imajo na omejenem delu bojišča 3000 tankov, ogromno oklopnih avtomobilov in čet, katerim pomaga letalstvo.

Belgijsko vrhovno poveljstvo poroča, da sta trdnjavi Namur in Liege še vedno v belgijskih rokah in da je vsak nemški napad odbit z velikimi izgubami. Iz obeh trdnjav vsaki dve uri poročajo po radiu o stanju v utrdbah. Belgijske čete so se pomaknile izza Bruslja na nove postojanke.

Pri St. Quentinu v Sev. Franciji so pričeli Nemci močan napad s tanki, oklopnimi avtomobili in letali. Londonski radio poroča, da je bil ta strašni napad, ki je trajal več ur, ustavljen. Nemškim četam ni uspelo predreti zavezniške bojne črte. Pri prekupu, ki veže reki Sambre in Oise, so bili najbolj krvavi, kar jih je bilo dosedaj na bojišču. Po ztrditih angleških in francoskih vojaških poročevalcev je nagrnjeno pred zavezniškimi četami trupel nemških vojakov poldrug meter na visoko.

Francosko poročilo

Na levem krilu zavezniških skupin v severni Belgiji so francoske, belgijske in angleške čete začele s strateškimi premiki, o katerih razvoju varujejo popolno tajnost. Izjavljajo samo, da potekajo ti premiki brez težav. Če gledamo položaj od vzhoda proti zahodu na vsem bojišču od Švice pa proti severu in zahodu, dobimo ugotovitev, da se od Švice pa do Montmedyja ni nič pomembnega zgodilo. Med Sedanom in Laronom Nemci niso hudo napadali, vendar pa je prišlo do številnih ostrih bojev, ki so bili omejeni na posamezne točke, zlasti severno od Rethela. Proti temu kraju so Nemci pritiskali, pa niso uspeli. Francozi so izvedli protinapade ter so zavzeli več vasi. Severno-zahodno od Laona so Nemci prav tako vrgli v boj mnogo oddelkov, katerih napredovanje je povzročilo precej hude boje. Toda tu ne gre za množinsko prodiranje tankov, kakor je to severneje pri Guisu in Landrecyju. Nemški oddelki so drli v smeri proti severozahodu in so prispeli do prekopa med rekama Sambre in Oise. Možno je, da nameravajo Nemci v te kraje usmeriti svoje napredovanje, da bi prišli do St. Quentin. Med Guisom in Landrecyjem, koder se razprostira gozd ter teče prekop med rekama Sambre in Oise. Ob gornjem toku reke Sambre je velika bitka. Nemci napadajo v množicah z velikim številom tankov ter ogromno podporo letalstva in topništva. Bitka je besnela ves dan do poznega večera. Zjutraj ob zori se je začela s istim zamahom. Nemška taktika je zmerom ista. Gre za to, da izvedejo preboj s podporo tankov, da na razcep vržejo vse sile pehote, medtem ko se boj nadaljuje v obliki pahljače in se pri tem Nemci trudijo,

da bi razširili predor z napadi za sovražnikovi četami in jih s tem skušajo prisiliti na krilih v umik. Nemška ofenziva napreduje lahko postopoma v posameznih udarcih. Toda pomniti je treba, v kolikor čas poteka in v kolikor se širina razcepa zmanjšuje. Ti uspehi nimajo nič skupnega z napredovanjem, ki je bilo izvedeno prve dni ofenzive v Luxemburgu ali pa prve dni izvedeno v Ardenih.

3000 tankov

Z razvojem svojih operacij poskušajo Nemci izvesti napore, ki jih smatrajo za preločilne. Po svoji taktiki poskušajo Nemci narediti nov prodor z ogromnim udarcem. Zares so vrgli v prve črte 2500 do 3000 tankov, ki napadajo v strnjениh vrstah, da bi prerezale fronte v krajih južno od reke Sambre. Ves včerajšnji dan so Nemci napadali v sledičih si zaletih in sicer v dveh smereh: V krajih Hirson-Avesne proti gornjemu toku Sambre in pri Vervisu proti gornjemu toku reke Oise. Pri Hirsonu je pritisk nemških motoriziranih oddelkov dosegel samo slabše napredovanje. Na nekaterih točkah so francoske čete, ki so se navadile na tanke, prele v protinapad ter dosegle krajevne uspehe. Pri Vervisu pa so v ravnini, ki je lahko nagubana, Nemci bolj odločno poskušali ter so hudo napadli, vendar pa borbe še niso končane. Nemški tanki so malo napredovali, vendar pa so naleteli na odpor, ki ga je postavila francoska komanda, in kjer so čakali francoski tanki. Medtem pa francoske okrepitve stalno prihajajo. Napredovanje nem. oklopnih kolon poteka pod skrajno težkimi pogoji. Francosko topništvo, ki je številčno močnejše kot nemško, napada ponekod nemške kolone čisto od blizu. Te kolone so bile decimirane tudi od letal.

Vojaški predstavnik vojnega ministrstva je izjavil danes: Položaj je zelo resen, vendar pa nima katastrofalnega značaja kakor bi to skušali prikazati tisti, ki širijo lažnjive in vznemirjajoče vesti. Vrhovno poveljstvo je popoln gospodar svojih sklepov in mi lahko mirno čakamo na konec borbe z zaupanjem v tiste, ki poveljujejo, ali pa se bore.

Več milijonov mož v boju

Italijanski listi naglašajo, da se velike bitke med Anversom in Sedanom udeležuje več milijonov mož. Listi naglašajo, da ta ogromna borba traja že več dni in da se sedaj približuje koncu. Razloge italijanskega tiska naglašajo tudi napore zaveznikov ustavititi napade nemških motoriziranih enot na levem bregu reke Meuse. Naglašajo, da dobivajo nemške čete vedno nova ojačenja, in da vsi zasedeni položaji nahajajo še v nemških rokah. »Popolo d'Italia« pravi, da se nemška ofenziva v Belgiji razvija sedaj pod drugimi okoliščinami kot leta 1914. Posebno karakteristiko ji daje udeležba velikih motoriziranih enot, ki jih leta 1914 ni bilo.

Angleška sodba o nemški taktiki

Na podlagi obvestil, ki so prišla v London glede taktike, ki so jo Nemci v zadnjih dneh uporabljali na bojiščih, je jasno, da se Nemci v glavnem oslanjajo na skupno delovanje tankov in bombnikov, ki imajo nalogo bombardirati in s strojnimi obstreljevali sprotnikove čete. Tanki brez podpore bombnikov niso nevarni in jih ni težko zaustaviti.

Zaradi tega se tudi nikdar ne spuščajo v borbo osamljeno brez spremstva bombnikov. Druga nemška taktika obstoji v tem, da Nemci takoj izkoriščajo položaj, ki nastane zaradi skupnega napada tankov in bombnikov, da spuščajo v zaledju nasprotnika takoj padalne čete, ki poskušajo nasprotnika demoralizirati. Toda zavezniki so spoznali to taktiko in je zanje izgubila tisto nevarnost, ki jo vsebuje prvo presenečenje. Za enkrat ni mogoče točno določiti, kako močni so nemški oklopni motorizirani oddelki v »žepu«, ki so ga napravili s svojim vdorom v zavezniško utrjeno črto. Za enkrat zadostuje samo to, da Nemci uporabljajo vso moč in vsa sredstva, da izvedejo napade. Južno od reke Sambre so Nemci gotovo vrgli v borbo polovico tankov, ki jih sploh imajo. Nekaj vrst tankov, ki so jih Nemci zadnje dni uporabljali, je bilo zaveznikom nepoznanih, toda francosko topništvo se je hitro privadilo tudi tem vrstam.

Govor kraljice Viljeline

Nizozemska kraljica je z buckinghamske kraljevske palače v Londonu imela sledeči govor po radiu:

»S svojim narodom vred sem vedno upala, da bo mogoče omejiti evropsko vojno in da bo mogoče najti neko pametno podlago za ureditev stalnega miru. Z neusmiljenim napadom na demokratično napredno Norveško so bile uporabljene proti Belgiji in Nizozemski še hujše metode. Obe državi sta pokazali svojo najodločnejšo voljo, da ostaneta nevtralni. Več kot enkrat sta punudili svoje posredovanje, da bi dosegli prve stike med vojujočimi se državami, stike, ki bi mogli dovesti do zaključka sovražnosti. Danes pa moramo reči, da ni treba pričakovati nobene sreče na svetu, dokler tisti, ki so odgovorni za današnji položaj, ne bodo popolnoma strli v njihovih težnjah, da porušijo vse brez ozira na mednarodno pravo in na najbolj osnovne predpise nravnega zakona. Po junaški borbi je bil moj narod, potem ko se je brez uspeha

Vsi državljani bodo pravilno obremenjeni

Vojni minister je objavil sledeče sporočilo za našo javnost:

»Pogosto dobivam vloge in pritožbe, da so posamezni obvezniki po dvakrat ali večkrat poklicani na vojaške vaje, medtem ko drugi niso bili poklicani niti enkrat. Iz teh dejstev se pojavljajo sklepi, ki izvirajo samo iz nepoznavanja dejanskega stanja ter so po tem takem popolnoma neupravičeni. V današnjih resnih časih prihaja vpoklic obveznikov na vojaške vaje zaradi številnih zahtev in potreb vojaške službe. Ti vpoklici so v glavnem odvisni od današnjega mednarodnega položaja in v skladu s potrebami posameznih enot, kakor to razmere zahtevajo. Pri tem se v interesu opravljanja te tako važne službe kažejo samo tisti obvezniki, ki so potrebni za ta položaj brez ozira na to, če so pri tem poklicani v drugo, v tretje ali celo večkrat. Obveznikom je znano, da imamo mi sedaj mnogo novega orožja in je zato potrebno, da se z njim temeljito seznanijo in ob njem izurijo. Kaj naj koristi novo orožje, če pa z njim ne znamo ravnati. Potem bi zaman metali stran tako veliko narodno premoženje.

Vsi občudujejo lepe zobe

Če se pravilno negovan. Najsigurneja pot do zdravih, biserno belih zob je nega z zobno kremo ODOL. Uporabljajte za čiščenje zob vsak dan zobno kremo ODOL.



ODOL

boril za mir, premagan s premočjo sovražnika. Toda v svojih dušah nas ne more nikdo premagati. Naš duh bo ostal neuklonjen zato, ker je naša zavest čista. Kljub velikim težavam, v katerih bo moral moj narod odslej živeti tako dolgo, dokler ne napoči spet svoboda, sem prepričana, da nikdar ne bo opustil svojo vero v svobodo in v pravico. Prosim Boga, naj blagoslovi napore zaveznikov in da bi kmalu napočila zarja svobode nad mojo Nizozemsko kakor tudi za vse druge žrtve nemških napadov.«

V Nemčiji napovedujejo mir že v sredi avgusta

Litvanski listi poročajo, da so tamkajšnji nemški krogi dobili sporočila, da je nemški kancelar pri zadnjem posvetu z narodnosocialističnimi voditelji dejal, da bo mir sklenjen že dne 15. avgusta. Poročila iz Nemčije navajajo nadalje, da je dan 15. avgusta kot dan miru že splošno razširjen med nemškim narodom, ki nestrpno pričakuje čim hitrejšega zaključka sedanje vojne. — Italijanski listi pa trdijo, da sedanji boj na zapadu še ne pomenijo končne zmage.

biti, je ne bo, niti je ne sme biti. Pri vpoklicu obveznikov na vaje upoštevajo vojaški starešine samo potrebe varnosti in sigurnosti naše države in našega naroda. Zapomnijo naj si vsi, da v jugoslovanski vojski ni in da ne more biti starešine, ki bi ga pri teh vpoklicih vodili kakršni koli drugi nagibi, čustva, ali pa koristi.

Casi, v katerih živimo, so resni. Neizogibne so zahteve varnosti države, kar je daleč nad zahtevami in potrebami posameznikov. Prepričan sem, da ni potrebno o tem prepričevati državljane Jugoslavije. Prav tako sem prepričan, da ni potrebno poudarjati, kaj je naša dolžnost v teh dneh, ker je tu sijajna in slavna preteklost, kako znajo sinovi te države služiti domovini. Na koncu mislim, da je potrebno poudariti, da so tudi pri teh posameznih vpoklicih na vaje obvezniki jugoslovanske vojske, pokazali na najlepši in najbolj prepričljiv način, da stare in slavne navade še niso izgubile v pozabo. Jugoslavija je lahka ponosna na visoko zavest svojih državljanov.

Dne 2. junija na Rakovnik. — Prvo nedeljo v juniju bo na Rakovniku občajna slovesnost Marije Pomočnice kristjanov. Da obvarujemo našo domovino vojne in njenih grozot in da čimprej izprosimo svetovni mir, bo ta proslava posvečena Pomočnici kristjanov, da Ona izprosi pri Bogu mir in edinost med narodi. Ključ tolških romarjev, ki se navadno vsako leto udeležijo te slovesnosti, ne bodo zastoj. Pridite kar moč v velikem številu! Čim več molitev bo hitela proti nebu, tem hitrejša in tem bolj gotova bo božja pomoč. Spored slovesnosti bomo objavili pred praznikom.

Bogoljub

najboljši in najlepše opremljeni nabožni mesečnik v naši državi. Ima vedno lepe slike v bakrotisku. Pišite, da ga Vam pošljejo na ogled. Naslov: »Bogoljub«, Ljubljana, Jugoslov. tiskarna.

KAJ JE NOVEGA

OSEBNE VESTI

• **Nova častna kamnila ljubljančevega stolnega kapitlja.** Ljubljanski katedralni št. (Katedralni stolnik) je imenoval za častna kamnila ljubljanskega stolnega kapitlja svetnega profesorja ljubljanskega vsehštibca p. fr. Andrije Hojca in delovna ljubljanska okolica ter Kriznika + Bl. Vira rođ. Ljubljana p. Valentin Lajtner. Noveina častnega kamnila delno še mnogi let bližnjostojnega bližnja in deloč

• **17 letna mladenka je obbolela za dui za veser vsi prijeti svetovni mojster Sveta Petek. Bog stani p. ljubljana in strahujni meč dvostolnega bližnjaja**

• **Te dni sta se poročila in. Vitar Reparšek in Blida Reparšek, roj. Šumperst. Dej. časopis olena stila prave srce!**

DOMAČE NOVICE

• **Pravilna pojavnost.** Ljubljanski študijski let z dne 26. aprila t. l. odvija: Na različne spremanja in sprevah, da voda mnogakje nevarnost glede vodotvornja mladinne obeh spojev v katoli. organizaciji in da se spole v tem ozira vtor postolane morale v vsaki in kadol mladinne, polnjajn vem dvostolnika in kadol organizaciji v razvnanje kate sredstva. V dnu popevite skrivnate v križaniki vagupi z dne 21. dec. leta 1939 izvaja kili dijnika in mednarodnejstolska, narodniska, političniska in mladinska vagopna društva, ki hočejo biti kade-likla in vsaki katoliška ime, v organizaciji, vagupi in delavski loženi po spoli. Po po-vešči pa morejo prirediti skupne skzijske in mladinske organizacije, ki jih po svojih društvi loženi pripravljajo.

• **Za popolne medicinske fakultete v Ljubljani.** Dne 14. maja je bila v Beogradu podjuzna uredba, ki napravija popolno medicinski fakultete v Ljubljani.

• **Impremenita vnanega reda.** Potujoče ob-činstvo se spozorja, da je stopil oprinost od 18. na 22. maja na vsi delavski pregaji v državi nov vnan red v vsiljen. Vsaki vnan redi posamezniki izšli in priniških vlačice na ravnanje s stvarmi vnan redne, ki se raz-vešeni na vseh postajih.

• **K pogajanjem v stavbinški stroki.** Pogajanje za obhajanje meod v stavbinški stroki se včlebo je od decembra 1939 in še dinedej ni došen sporazum. Delavstvo je od svojih prvotnih zahtev popustilo in zahtevalo avsnice le priček 75 per na ura, delodajalci pa so izjavili, da ne morejo pristati na več kot 50 per-sonal priček. Ban dr. Miroslav Krstičnik je tudi ločeval potokal razumevanje za tečaj potolaj stavbinškega delavstva ter je na posredovanje delavsko oborožne izjavil, da je banovina pri-pjavljena delodajalci v delov delavskih meod za še prevzetu banovina Lona dela do 0.25 stan na ura, da tako omogoti mirno rešenje spira v stavbinški stroki in podpja nove pogodbe. Te izjave p. bano vede zveda le za primer podpisa nove pogodbe. Kljub temu razumeva-nju, ki ga je pokazal gospod ban, pa delodajalci

morejo niso pristali na pozvanje. Za državna jurca dela na spremanje primanja dvigaliča zaradi vsiljeni delavskih meod se ni rekoto in se vsi še komolerna poseleovanja. Kajbol le v prihodnjih dnih pralio se enkrat do pogaj-panj med delavskimi in delodajalci stavbinške stroki, da se konča dvoje sporazum.

• **Pomočna vojna.** Ova vojna je bila od-povljena uredba s tako imenovani spominski vojaki. Vrednje zaslednja napovalnja dnu-bila. Obvezni spominski vojake so vsi de-lavskani Jugoslavije meškega spola med 21. in 24. letom starosti, razen mlit, ki so vsaki ob-vezniki. Oni, ki so stariji kot 70 let in so še mladini ne dele, bodo sprejeti kot prostovoljci. Pomočna vojaki so mobilizirani ob splošni mobilizaciji ter bo dobili mnoga, da storijo za obrambo in delovanje oborožene sile ter za ob-stanek ljudstva in države v čast vojne. Pomočna vojake ima tri oddelke: V prvi od-delek spadajo strokovno-ugravno vsebije in delavci v industriji, obrti, gospodarstvu, rudar-stvu, gradbeni stroki in zdravilstvu. V drugi oddelki spadajo kmetje in žirintorejci, ki od tega dela biva, mednje drugi strokovnjaki s teh potracij. V tretji oddelki pa pridijo vsi drugi

Dobro okus

je posebna prednost od-pojnega sredstva **Darmol**. Vku tega dobro okus in leter hudo. **Zelo slabo odčini in ohodi vel Darmol**



DARMOL

obvezniki. Ministrstvo za vojake ima pravico po sporazumu s bankniki upravljati organi-zirani za posamezne oddelke spominske vojake-ramne letaje in vaje za tiste, ki o svojim doba-nim za kleti postreži. Tedaji bodo v kraja sa-men, tako da dela ne bo zastajala. Ob mo-bilizaciji se spominske vojake same uporabljati za dela, ki so neposredno pomembna za obram-

Spomenica slovenskih županov za samoupravo

• **Spomenica slovenskih županov in sicer dr. Adolfa, Karla Kovak in senator Alojzij Mihelič so imeli 18. maja na merodajnih mestih spomence s sedeže vsečeno:**

• **Slovenski župani, organizirani v Zapan-ski zvezi, se uveljavna, da smo bili v svobodnih voštrah postavljeni na čelo slovenskih očin. Učvrtno zaparje slovenskega naroda in smo leter dvoma njegovi zastopniki in iz-tuz njegove volje. Zato čulimo na svojo dolž-nost, da v imenu slovenskega ljudstva spre-govajamo za njegove temeljne narodne za-ideve.**

• **Dvajset let se slovenski narod bori za svoje samoupravo, ker v njej gleda poroštvo svoje narodne samohitnosti in svobodnega razuma vseh svojih tvorih sil. Slovenski na-rod je vse svoje javno delovanje skozi zad-njih dvajset let usmeril k cilju, da uresniči to svojo temeljno zahteva v korist države in slovenskega naroda.**

to države. Lahko se upokličejo tudi se v slo-venjo pripredljenosti. Svoboda izvorna podaja, da se obvezniki spominske vojake tudi razni tudi ki stano postolnje v državi, da je ni nastanjeni, mladi in upoštevni državni in samoupravni svetniki ter dijaki vseh let.

• **Ure, mlak za bismo, Čaden, Preder nova siver 1.**

• **Kuščar v ljubljanar poigopna vledje** in vode. Vac četa potokajo v vodi in brez so-pod in tobi, kakor so jih posledičevati v na-fira. Kačinajo, da bo ledje se ča kuzca ledna v oči in imočen in vode, vukar je bodo od-vleči v splošno indijevitino v pogrešn. Po-pravila siva pa bodo trajajo več meseci, mlak bodo različe spet vstrelil v tako me-riarica.

• **Pri zapreju ali pri odložitvi v prvobit** vrnemti upraž na bešne kaznove narava »Prava-Josef vode.

• **V revna pravoštok štrana, ki se jih tite.** Na podlagi čl. 1 uredbje s imperimentnih ob-štorinih pravoštok in s indijeviti siva je ni-mereno svet za potolaj mladina za sociala politiko in ljudska odvarje ter ustanjeja na-merica pravoštok obsešite uredbja s postoljanje krevredenih ipokulandov za pristilno tovanje in pristilno dele. Splošne upravnice pravoštok obsešite lahko poljoje na pristilno tovanje v drug kraj pravoštok, pravoštok in pravo-štok: 1. Taka, ki dvigajo cene vžolom in sta-levni blaga ter vnan, kakor dvostolnje od-redbe uredba v potoljanje dvigajoje in krev-vedne ipokulacije ter uredbje s ustanova nad cenami. — 2. Taka, ki kupčije biva in drugo blago z namenom, da bi štivla ali blago umaknilo iz prometia in s tem dvignilo njihove cene. Pristilne tovanje ne more trajati dalje kakor 6 mesecev, v pomenuem primeru pa ne več kakor eno leto.

• **V Dvostolnik se je zasledil odvarnik dr. Drape Pitar ter odčini na splošno in mo-bilizirniške prakse od 9 do 12 in od 13 do 15 v Bocharjevi vili (vohi Karuzhalerjev) na Ljubljanski cesti 62.**

• **Poselben zavod za gobarve se ustanovil** v Sarajevu. Gobarvoat je bolnema, s kateri je nalia javnost gobove najmanj počenis in za kakor najbrj rplak vedača ni, da obojeja. V nali državi se gobarvo odinuje v Bosni in Hercegovini, kajti v te kraje so je zanesli

VINA in Centralne vinoarne v Ljubljani bodo izdelovali vake svoje najbolje

Lepota krščanskega značaja

Verjemite mi, da me nemalokrat pograbi jeza, kadar slišim, kako marsikje mešetarijo za nevestino doto. »Kravo bo moral dati, eno njivo ali par tisočakov bo treba primakniti, če ne se pa razderemo in gremo drugam.« In res grede drugam. Krava je morebiti res prišla k hiši, tudi do njive so prišli z lahkim trudom, tudi na tisočake nevestin oče ni gledal preveč, samo da je šla dekle od hiše... Komaj so medeni tedni pri kraju, se pa že sliši govornice: »Ni se ne razumejo, pripravajo se, »mladi« je postal pijavec.« Seveda: možila se je dota, pozabili so pa na to, kar je v zakonu najbolj potrebno, na lepoto značaja, na lastnosti človekove, na lepoto medsebojnega umevanja. Ogenj in voda ne spadata skupaj. Olje pa ogenj poživi. Tako moramo tudi v zakonu gledati, da pridejo pravi značaji skupaj, da se med seboj dvigajo in izpopolnjujejo in boljčajo. Zakaj taki zakoni, kjer se zakonska med seboj cenila, le taki zakoni prinašajo blagoslov in srečo v družino. Kjer se pa moči denar z denarjem, grunt z gruntom, tam pa je navadno doma gorje...

Turki v času vojska. Prinesli so jo iz Orienta. Turške oblasti na to bolezen sploh niso pazile in zato se je trdovratno držala in se širila. Šele avstrijske oblasti so se začele za te pojave zanimati in zdravniki so tedaj začeli prvičkrat ugotavljati obolenja zaradi gobavosti. Takrat so našli več sto primerov, poznejša leta pa se je število bolnikov zmanjšalo, čim se je namreč oblast zanimala za gobavce in jih skušala z razpoložljivimi sredstvi izolirati od ostalih zdravih ljudi. Po vojni pa se je bolezen spet bolj razvijala. Za nego teh bolnikov je bil na razpolago le majhen paviljon v Sarajevu, ki pa je postal pretesen in preborno opremljen s sodobnimi zdravilnimi aparati. Vlada je zato določila, da se uredi nov zavod za gobavce, da bo mogoče to pogubno in neozdravljivo bolezen sčasoma izkoreniniti iz bosanskih in hercegovskih krajev.

IZ DOMAČE POLITIKE

p V belgrajski narodni skupščini bodo postavili poleg kipa Nikole Pašića tudi kip Stjepana Radića. Tako so sklenili te dni. Kaj pa...

p Jugoslovansko odposlanstvo se je dne 16. maja vrnilo iz Moskve v Beograd. Odposlanci so izjavili, da so bili v vseh krogih, s katerimi so prišli v stik, gostoljubno sprejeti. Vsi so se trudili, da bi se naše odposlanstvo v Moskvi kar najprijetneje počutilo. O uspehu trgovskih pogajanj se odposlanci še niso hoteli podrobno izjaviti. So pa z doseženimi uspehi zadovoljni. Razpravljali pa so v Moskvi samo o vprašanjih, ki so bila na dnevnem redu. Politike se niso dotaknili.

p Vsa zborovanja prepovedana. Notranji minister Stanoje Mihaldžić je odredil sledeče: 1. Prepovedana so zborovanja, manifestacije, javni sprevedi in skupščine, ki nimajo verskega značaja. Prepoved velja do nadaljnjega ukaza. Ta prepoved se ne nanaša na gledališke in kinematografske predstave, koncerte in plesne ter podobne zabavne prireditve. 2. Osebe, ki se udeležujejo prireditev, ki so označene v prvi točki tega ukaza, bodo kaznovane s kaznijo 10 do 1500 din, v primeru neplačila de-

narne kazni v določenem roku pa bodo kaznovane z zaporom od enega do trideset dni. — Skoda, da v teh resnih in težkih časih prepoved ni zadela tudi plesov. Morda bi v tem pogledu tudi banovina lahko kaj storila.

NESREČE

n Zavera mu je odpovedala. Zloglasni trojanski klanec, kjer je že marsikateri kolesar doživel neprijetno nezgodo, je na binkoštno nedeljo spet zahteval smrtno žrtev. Ono nedeljo dopoldne se je vozil po njem delavec Martin Romih, doma iz Zagorja. Romihu je najbrž pri vožnji navzdol odpovedala zavora, ker kolesa ni mogel drugače ustaviti, je zavozil v breg ob cesti, toda tako nesrečno, da se je z glavo zaletel v obcestni kamen in obležal nezavesten. V takšnem položaju so ga našli ljudje, ki so ga prenesli do prve hiše, potem pa so oskrbeli prevoz v ljubljansko bolnišnico. Toda kmalu po prevozu je Romih podlegel smrtonosnim poškodbam.

n Avtomobilska nesreča, ki je zahtevala človeško žrtev, se je zgodila v petek, 17. maja okrog dveh popoldne v Radečah na najožji cesti nasproti pekarije g. Moleta in nasproti skladišča trgovca g. Černeta. Tovorni avtomobil, last g. Černeta, je peljal cement iz Zidanega mosta, nasproti je pripeljal z luksuznim avtomobilom g. Dane Zupančič. Avtomobila sta tako silno trčila skupaj, da se je luksuzni avtomobil v prednjem delu skoraj popolnoma razbil, tovorni avtomobil pa je le malo poškodovan. Na lice mesta je takoj prišlo veliko število ljudi, ki so nudili prvo pomoč, da so takoj spravili nezavestnega Daneta Zupančiča iz raz-

Zahvala

Podpisani naročnik se upravi »Domoljuba« najtopleje zahvaljujem za

1000.— din,

katere ste mi nakazali dne 16. maja 1940 kot požarno podporo za pogorelo stanovanjsko hišo. Bog plačaj!

Obljubljam, da ostanem še naprej zvest naročnik »Domoljuba« in da ga bom širil in povsod priporočal.

Mihael Pospuh, posestnik
Srževica št. 22, p. Ponikva ob j. ž.

bitega avtomobila. Takoj nato je prišel domači g. župnik, ki mu je podelil sv. poslednje olje. Prišel je g. zdravnik dr. Matko, ki je ugotovil, da ima Zupančič razbito lobanjo. Po preteku dobrih 15 minut je umrl.

d) Strela je ubila kravo in zažgala hlev in gospodarsko poslopje posestniku Ivanu Mačku v Starih Beznovcih v Prekmurju. Bila je velika nevarnost, da se ogenj preseli tudi na nekaj metrov oddaljeno hišo, vendar pa so gasilci preprečili pretečo nevarnost.

d) Prsni koš mu je predrlo. 63 letni dninar Bovha Pongrac iz Zibike pri Šmarju pri Jelšah je pomagal pri posestniku Fajsu pri vožnji z volovsko vprego. Na nekem klanecu je popustila zavora, P. Bovha je skočil pred vole, da bi preprečil nesrečo, pri čemer mu je oje voza predrlo prsni koš.



Zoper prehlad in glavobol.
vzemite 1-2
ASPIRIN
tablete

Ni drugega zdravila po imenu »Aspirin«, temveč edino-
to »Bayer“-jev Aspirin

Ugl. reg. pod št. 27992 od 22. XII. 1938.

d Junija meseca, od 1. do 10., nam bo ljubljanski velesejem podal svojo 47. razstavnopriveditev. Pokroviteljstvo je prevzel Nj. Vel. kralj Peter II. Razstavnopriveditveni prostori so vsi zasedeni, pa bo ta prireditve zopet lepa revija naše gospodarske delavnosti, ki je tudi sedanji težki časi ne morejo pritisniti ob tla, kakor je ni pritisnila dolga leta trajajoča kriza. Na velesejmu bodo zastopane vse pomembnejše industrijske in obrtne panoge, tako kovinska, tekstilna, papirna, elektrotehnična, kemična, steklarska, živilska, stavbena, poljedelski stroji, glasbila, kurjava, keramika itd. Mimo tega še zaokrožene razstave pohištva in stanovanjske opreme, avtomobilov, male obrti, »Naša vsakdanja hrana«, zobna tehnika, razstava o zaščiti pred napadi iz zraka, naša domača obrt, moda, tujski promet. Na turistični razstavi bo udeležena tudi bratska Bolgarija. — Obiskovalci velesejma imajo na jugoslovanskih železnicah brezplačen povratek, vozne olajšave pa so dovolile tudi številne druge države. V pomorskem prometu je določen 50% popust, v zračnem pa 10%.

— Pri ljudeh višje starosti, ki trpe na nerednem čiščenju, nudi pogosto naravna »Franz-Josefova« grenka voda, zaužita skozi osem dni dnevno po 3-4 kozarce »zaželjeno odprtje in a tem trajno polajšanje. Zahtevajte povsod »Franz-Josefovo« vodo.

Ugl. reg. št. 8. br. 9474/35.

Sv. Frančišek Ks. Dne 14. maja smo ob vesliki udeležbi sorodnikov in znancev pokopali blagega mladeniča Stanislava Korena, usnjarskega pomočnika na Homeh. Dobri Stanko, počivaj v miru! — Poročili se je Alojzij Atešček, posestnik in bivši načelnik FO, z Anico Blekač, življo v Okonini. Mlademu paru obilo sreče! — Cenjeno občinstvo opozarjamo na veliko tombolo, ki jo priredi prihodnji mesec Katoliško prosvetno društvo z mnogimi krasnimi dobitki. Dan sporočimo pozneje.

Napis na platnu kinematografa: »Cenjeno občinstvo se naproša, da ne razmetava po tleh papirčkov, v katerih so zaviti sladkocki, marveč da poje z bonboni tu li papirčke.«

NOVICE IZ JULIJSKE KRAJINE



Pogled na Kobarij

i Zlata poroka. Na Volarijih pri Tolminu sta 7. maja obhajala zlato poroko Ivan Gaberček in njegova žena Marija Kanalec. Poročila sta se dne 7. maja 1890 pred oltarjem M. B. na Ilovici, zlato obletnico sta praznovala pri podružnici na Volarijih, kjer je slavljenec ves čas življenja strežnik in cerkovnik. Za to izjemno priliko je prišel tolminski g. dekan msgr. Vodopivec maševat na Volarje. Njegov govor med sv. mašo in lepo petje domačega zbora sta zelo povzdignila slovesnost dneva. Podružnica sv. Brikcija je bila polna in mnogo vernikov je pristopilo k sv. obhajilu. Vsa soseska se je veselila slovesnosti in vsi voščijo zlatoporočencema — saj sta oba še krepka in zdrava — da bi srečno in še v zdravju obhajala 60 letnico. Slavljenecema želimo tudi mi še obilo lepih dni in srečel!

i Kmetijsko društvo v Vipavi. Poročali smo o slovesnosti v Vipavi o priliki povečanja »Vipavske kleti«. Naj dodamo še nekaj podrobnosti o delovanju kmetijskega društva, ki je lastnik kleti. Društvo je bilo ustanovljeno leta 1894. Njegovo delovanje je bilo vedno usmerjeno v korist članov in vseh vinogradnikov v okraju zato vneto skrbi za prodajo izbornega, pristnega vipavskega vina. Sedaj ima pod svojim okriljem 7 podružnic in 4 točilnice po raznih krajih dežele: v Trstu, v Postojni, v Idriji, v Cerknem, v Gorici itd. Zaradi poštenega in smotrnega poslovanja se krog članov in prijateljev stalno širi. Letos ima v zalogi še okrog 2000 hl. Cena gre še nad dve liri za liter. Vsa zadnja leta je na jesen društvu začelo primanjkovati vina. Bojimo se, da bo letos še težje in ne bo mogoče ustreči premnogim odjemalcem.

i 9. maj. Dne 9. maja 1936 je bil slovesno proglasa italijanski imperij. Ta dan je postal državni praznik, ki poleg proslave obletnice velja tudi proslavi državne vojaške moči. Ta dan se razdele razna vojaška odlikovanja in nastopi vojaštvo v stranskih mimohodih. Kakor povsod v državi, smo tudi v Julijski Krajini dan slovesno obhajali. Vse delo je počivalo. V Trstu, Gorici in v vseh večjih krajih dežele so se vrstile razne svečanosti in so nastopile vojaške sile, združene s fašističnimi organizacijami v skupnih mimohodih.

i Angleška blokada škodi Trstu. Pravi začetek vojne na mejah Francije, Belgije in Nizozemske je v mnogočem vplival tudi na Italijo. Zdi se, da se Sredozemlja zopet polasta razburjenje. Italija je sprožila vprašanje angleške blokade, ki je po italijanskih računih nanosilo italijanski trgovski mornarici veliko škodo, katero cenijo na eno milijardo lir. Ob tej priliki je bilo z italijanske strani podčrtano, da je zaradi blokade največ trpel Trst. Ze ob začetku blokade so bile italijanske oblasti zaskrbljene glede Trsta, o čemer so pisali tudi ino-

zemski listi. Preko tržaške luke je namreč šel velik del nemškega prometa v prekomorske države, ki je zaradi blokade moral prenehati. Iz tega je razvidno, da se položaj Trsta ni popravil, marveč še celo poslabšal.

i Prve čestnje. Za binokostne praznike so prišle na goriški sadni trg prve letošnje čestnje. Prišle so s precejšnjo zamudo. Strahna zima s njenim mrzlim priveskom je obsodila vse narave v približno 14 dnevno zapoznelost. Obetajo pa še dokaj dobro.

Limbarski:

Čaj, nebeških tram Kraljica

Zopet se je prismehljala
čez gore pomladna zarja,
cvetje se je v šopke zbralo
pred Marijo krog oltarja.

Polje se je zasvetilo,
vse okrog je pesem živaj;
tisoč cvetk odpira črste
in za god ji vonj izliva.

A obenem trepetajo
in povesajajo glavice —
tamkaj trate so krvave
in pohojene gredice...

Tam na severu v daljavi
lokajo se mlade zarje...
Kdaj utihne pesem smrti,
kdo ustavi bo viharje?

Čaj, nebeških tram
v majski zarji večje slave:
o razpni še pod oblake
mavrico miru in uprave.

i Tovorni avtomobil usmrtil dečka. V soboto, 11. maja je vozil po Gorici lahki tovorni avtomobil pivovarne Dreher. V ozki ulici se je igrala tropsa otrok, med njimi 6letni Bruno Plesničar. Po nesreči se je fantek prevrnil in padel pod zadnja kolesa avtomobila. Šofer je vozil počasi, vendar ni mogel tako hitro ustaviti, da bi ne bil šel s

kolesom preko nesrečnega otroka, ki je močno ranjen obležal v luči krvi. Bil je pretresljiv prizor. Ulica se je zgrozila, zavpila, zaplakala. Ženske so priskočile h krvavečemu Brunotu in mu skušale pomagati. Takoj so pa videle, da bo najbrž vsaka pomoč brezuspešna. Prinesle so zglavnik in položile nanj blede glavo z umirajočimi očmi. Medtem je prihitel »Zeleni križ« in odpeljal pone srečnega v bolnišnico, kjer je pa kmalu potem izdihnil svojo mlado dušo. Čuden primer: veselje v žalosti! Mati ubogega Brunota je odšla pred nekaj dnevi v porodnišnico v pričakovanju veselega dogodka. Ravno v soboto, ko ji je avtomobil ubil draga ga sinka, je povila lantka. Preizkušeni materi, ki se radije ob novi sibelki, so težko nesrečo dozdej še zamolčali.

i Izlet na ljubljanski velesesjem odpovedan. Izlet na ljubljanski velesesjem, določen za dneve od 3. do 8. junija, se ne bo vršil. Priglasilo se je okrog 600 udeležencev.

i Novo pokopališče v Idriji. Idrijski župan je izdal odredbo, po kateri se dosežanje pokopališča zapre 31. maja in 1. junija otvori že pripravljeno novo pokopališče. Novo grobišče je okusno, svetemu kraju primerno urejeno. Ima čedno kapelo, režeta ga dve beli, široki stezi in zelene, v umetnihi nasadih pestre grede. Stroški ureditve stanejo ob čino okrog 400.000 lir.

i V »Svetolucijskem jezeru« je utonil. Na binokostni ponedeljek v noči je vozil s kolesom iz Sv. Lucije proti Tolminu trgovec Ivan Melinc in Tolmina. Malo pred Modrejem, kjer dela cesta ovinek, se po nesreči zavorzil s ceste in kar na kolesu zdrčal naravnost v globoko vodo. Tam ga je inlelel drugo jutro domačin, ki je pri svojem delu naletel na bregu na kolesarsko pumpo, kar ga je napolilo, da je začel motriti vodovje. V svoje grozo je opazil človeško truplo, ki je z glavo naprej ležalo na visočem bregu v jezeru. Ko so stopljenca spravili na kopno, so spoznali v njem 22-letnega Ivana Melince, ki je vodil v Tolminu trgovino s kolesi in šivalnimi stroji. Nesrečni Ivan je bil doma v Doljah pri Tolminu. Bil je zelo priča in delaven trgovec, ki se je leta pred kratkim osmovalil. Njegova žalostna smrt je bridko udela vsi tolminsko okolico, kjer so ljubeznivi fanti vsi radi imeli. Naj mu bo Vsemogočni milostljiv sodnik! Bojimo se, da bo ozka, slaba in nezavzročena cesta, ki pelje od Sv. Lucije ob umetnem jezeru proti Tolminu, zahtevala še marsikatero žrtev, če se prav hitro ne poskrbi za večjo varnost ob kraju ceste.

i Olajšanje zdravniške pomoči. Županstvo v Opatjem selu je sklenilo, da se otvorita v podobčini Vrh sv. Mihaela in Brestovica stalna zdravniška ambulatorija za občinskega zdravnika. Ob podobčini sta 8—12 km oddaljeni od zdravnikovega bivališča v Opatjem selu. Kdor je potreben zdravniške pomoči, mora napraviti tedaj zelo dolgo, v zimskem času prav mučno pot, če hoče ozdraviti. Ukrep je zato potreben. Dan in uro, kdaj bo zdravnik v omenjenih vaseh, bo županstvo čimprej razglasilo.

i Sladkor po L. 380 kg. V Zadru, čigar ozemlje je carine prosto, prodajajo sladkor po L. 380 kg. Če ga imajo še dovolj, potem Zadržani lahko pijejo sladko kavico in prirežajo sladke čajanke.

i Ponesrečil se je kot letalec v Jugoslaviji. Pred leti je odšel v Jugoslavijo 24 letni Kamenšek Severin iz Ročinja. Ker ni mogel dobiti prave zaposlitve, se je posvetil letalstvu in stopil v vojaško službo. Kmalu se je razvil v izbornega letalca in dosegel čin podčastnika. Postal je znan po svojih drznih poletih. V soboto 4. maja je dobila njegova preizkušena mati v Ročinju žalostno brzjavno obvestilo, da se je njen sin prejšnji dan pri letalskih vajah smrtno ponesrečil. Naj Usmiljeni dodeli mir njegovi duši! Zalujoči materi naše sožalje!

Dolžnost vsakega katoličana je, da širi versko časopisje. »Bogoljube mora postati versko glasilo v sleherni slovenski družini!

RAZGLED PO SVETU

ITALIJA

s Rooseveltovi predlegi. Belgrajska »Politika« je prinesla poročilo iz Berlina, v katerem navaja poročila iz nemških krogov o vsebini Rooseveltove poslanice Mussoliniju. Ta poročila pravijo, da je te dni poslal Roosevelt novo poslanico, v kateri zahteva za vzdrževanje gospodarskih zvez med Italijo in Združenimi državami od Mussolinija zagotovila, da bo Italija ostala ob strani sedanje evropske vojne. Isti krogi smatrajo, da je Roosevelt prevzel posredovalno vlogo med Italijo in Anglijo. Navajajo tudi nekatere predloge, ki naj bi jih Roosevelt predložil Italiji za olajšanje položaja Italije v Sredozemskem morju. Glavni ponudnik naj bi bila nekakšna nevtralizacija Gibraltarja ter morebitno ljudsko glasovanje glede Malte. Domnevajo, da je Roosevelt te predloge sporočil Mussoliniju, hkratu pa mu dal poročilo, da Amerika jamči za to, da bo na bodoči mirovni konferenci Italija vse to res tudi dobila in ne bo prikrajšana.

AMERIKA

s Nove posredovanje predsednika Združenih držav. Predsednik Roosevelt je imel daljši razgovor z zunanjim ministrom Hullom in svetovalci. Na tem posvetu je bilo sklenjeno, da bo predsednik napel vse sile, da prepreči širjenje vojnega požara v Evropi. Roosevelt je dal nalog ameriškemu poslaniku v Rimu, da naj nemudoma sporoči Mussoliniju Rooseveltove želje za ohranitev miru. Ameriški poslanik v Rimu Phillips je obiskal predsednika italijanske vlade Mussolinija in mu sporočil Rooseveltove želje ter predlogo. O posvetu ameriškega poslanika z Mussolinijem ni izšlo nobeno uradno sporočilo in tudi najbrž ne bo. Tudi ne dajejo nobenih izjav o vsebini razgovora in o tem, kaj je Mussolini naročil sporočiti Rooseveltu v odgovor.

s 50.000 letal letno. Predsednik Združenih držav Roosevelt je imel na seji zbornice govora, v katerem je dejal: »Ameriški narod mora spremeniti svojo sodbo o državni obrambi. Najbolj nevarna so danes bliskovita napadalna presenečenja. Naša naloga spriko tega je jasna: naša obramba mora biti neranljiva in naša varnost popolna. Naša obramba, kakršna je bila včeraj ali kakor je danes, nam ne daje varnosti pred mogočnimi dogodki v bodočnosti. Obramba ne sme biti negibljiva in stati na enem mestu, marveč mora rasti in se spreminjati od dneva do dneva. Mora biti gibljiva in dajati izraz življenjskih sil naroda in izraz njegovi odločni volji, da bo sprejel boj, naj pride od koder koli. Zaradi tega se po odločitvi sedanjega zasedanja zbornice ne bom pomisljal sklicati posebne seje, če bi tako zahtevala temu smo pripravljene žrtvovati milijone za obrambo in dati svoje življenje za ohranitev naših ameriških svoboščin. Združene države morajo dobiti letalsko industrijo, ki bo na leto izdelala 50.000 letal. Tovarne bodo delale po 24 ur dnevno. Vojake moramo oskrbeti z novim orožjem. Danes se dogaja, da ima ena vojskujoča se država več letal, kakor vsi njeni nasprotniki skupaj in jih tudi več lahko izdelá.

Zaradi lastne varnosti Amerike je potrebno, da zbornica ne bo ovirala hitre izvedbe letalskih naročil za zavezniške države. Roosevelt je za nujne obrambne izdatke zahteval eno milijardo 182 milijonov dolarjev (80 milijard dinarjev).

DROBNE NOVICE

Švicarska vlada je za boj proti padalcem in domačim izdajalcem mobilizirala fantje od 16. do 20. leta.

Jugoslavija je vedno bolj odločena ostati strogo nevtralna, sodijo italijanski časopisi.

Novi odelci zavezniških čet so se izkrcali za hrbtom Nemcev pri norveškem Narviku.

Demonstracije proti zavesnikom in Vatikanu so bile te dni po italijanskih mestih.

Zaradi dogodkov v Belgiji so krat tretjega otroka italijanske prestolonasledniške dvojice odložili za nedoločen čas.

Kancler Hitler je poslal nemški vojski zahvalo, da je tako hitro strla Holandijo.

V bojih na Meselli je padel Feliks Graf, prvi član francoskega parlamenta.

Španija bo ostala nevtralna, je opetovano izjavil general Franco.

Grčija zanikuje vesti, da bi bila svoje posadke na albanski meji ojačila.

Nemška odebritev sporazuma med Jugoslavijo in Sovjeti je ugodno vplivala na balkansko javno mnenja, pravi Italija.

Nemške uradne vesti poročajo o zasedbi vse Holandije.

Pismo iz Argentine

Zalostne novice imam to pot.

Usodna novica o smrti izseljenkega duhovnika Jožeta Kastelica je nesprenljivo dejstvo. Njegovega mrivega trupla niso našli, ker ga je sedaj nemogoče iskati, kajti vrh Akonkagve, to najvišje ameriške gore je prav z dnem njegove zalostne smrti, zajela že zima in snežni viharji. Ni izključeno, da ga bodo prihodnje leto našli na vrhu gore, kjer je mogoče zaspal v spanju, iz katerega se ni več zbudil. Lahko pa tudi, da ga je odnesel vihar, ki je tiste dni silovito divjal celo v nižini.

Marsikdo je obrisal solzo ob bridki misli, da ga ne bo več nazaj. Bil je velik prijatelj planink. Kot dragocen spomin na slovenske planine je čuval te bele cvetke, katere je sam utrgal v domačih gorah. Komur je hotel izkazati posebno spoštovanje, mu je poklonil tako cvetko. Sedaj pa njemu cveto bele snežinke.

Pa imam še drugo zalostno vest. Doživeli smo povodenj, kakršno še ni videla dežela ob srebrni reki. Za 4,75 m je narastla te dni, sicer tako krotka voda. Pol milijona ljudi je pogrnala povodenj iz hiš na ulice, ki so postale vodni kanali. Med prizadetimi je seveda največ revnih ljudi, ki so si kupovali cenejša stavbišča na nižjih mestih blizu vode. Nekateri so celo ob dom, katerega je voda odnesla. Na srečo ni bila voda derota. Povodenj je pa nastala zaradi tega, ker se je reka nazaj obrnila. Na morju je bil namreč tako hud vzhodni vihar, da je vodo gnal navzgor po široki strugi reke v toliki množini, da je to povzročilo istočasno poplavo v Buenos Airesu in na urugvajski strani, kar se tudi še nikdar ni zgodilo, kajti če je nastopila voda v Argentini, je v Urugvaj nikjer ni bilo in prav tako ni nastopila v Buenos Airesu, kadar je preplavila reka na oni strani. Saj je struga reke široka 100 km in če je ne more nikdar tako do vrha napolniti vode, ki priteče od zgoraj. Prizadetih je kakih 100 slovenskih družin. Jugoslovenskih družin v celoti pa trpi škodo kakih 2000.

Rio la Plata je stek dveh voda. Nad Buenos Airesom se združita reki Paraná in Urugvaj, dva

Angleške oblasti se pripravile vse potrebne za izselitev državnih uradov in vlade iz Londona.

Belgijska ekrošja Eupen, Malmedy in Neerresnet je kancler Hitler priključil nemškemu rajhu.

Igid zedanje bitke na zahodu še ne bo pomnil konca vojne, pišejo italijanski listi.

Ves promet s bratimi vlaki je ustavljen v francoskih južnovzhodnih pokrajinah.

Angleška vlada je ustanovila posebno ministrstvo za petroleje.

Del helandske vojske se ni maral vdati Nemcem in se je umaknil v Belgijo.

Angleške oblasti na otoku Malti so zaprle vse voditelje tamošnjih italijanskih nacionalistov. V Italiji so razburjeni.

RUSIJA

s Sovjetska ugrabnja glede Sredozemlja. Vojaški strokovnjak uradnega glasila sovjetske vlade »Pravda« se bavi z italijanskimi načerti za vojno v Sredozemskem morju. Strokovnjak navaja razna ugrabnja in pravi, da bi Italija ob vojni z zavezniki skušala izvesti naslednji načrt: 1. Njene podmornice bi poskušale prerezati zvezo med zahodnim in vzhodnim delom Sredozemskega morja in bi tako prisilile zavezniške vojne ladje, da bi se morale zateči v zaprta pristanišča. 2. Italijanske letala bi potem začela napadati zavezniške ladje v zaprtih lukah. 3. Ko bi se tako zavezovala pred zavezniško mornarico, ki bi bila razdeljena v dve enoti, bi Italija začela s kopensko vojsko napadati Egipt in sodelovanju letal. 4. Po končanih bojih v Egiptu bi italijanska kopenska sila, podprta z letali, začela s napadi v Palestini in bi skušala udariti proti petrolejskim poljem v Mosulu.

veletoka. Na steku je delta, ki je velika za pol Kranjske. Zelo rodovita zemlja je, ki je pa vedno v nevarnosti poplave. V bližini Tigra je vse polno krasnih vil in gostišč, kamor zahaja gospoda iz Buenos Airesa. Med prelepim zelenjem se vijajo brezkončni kanali. To pot je voda tako narastla, da je prišla do streh in pometa s seboj vrste hišice, večinoma lesene, so izgubile brez sledu. Ljudje so se rešili v čolnih. Začela se je velika akcija v pomoč prizadetim.

Evropska žaloigra ima seveda tudi tukaj svoj odmev. Casopisje je vedno polno najbolj protislovenskih novic, tako da že ni mogoče ničesar več verjeti. Tukaj imamo ujetnike iz nemške kritike Graf von Spee. Do zadnjega jih je bilo videti vsepovsod po mestu. Sveobodno so hodili, kamor jim je bilo ljubo. Le zvečer so morali priti domov. Ker so pa nekateri hoteli pobegniti, so sedaj vse internirali. Moštvo so odpeljali v notranjost, oficirje je pa na neki bližnji otok.

V društvenem življenju smo doživeli razveseljeve pojave. Slovenski dan je prešel v druge roke. Predsednik je Jakše Ciril, naš organizator, zelo spoštovan mož, ki je hitro zna! pritegniti mladih mož in se sedaj vse giblje.

Novo društvo »Slovenska krajina« šteje že 132 članov, ki vsi kakoli dobro voljo za skupno delo. Tudi to društvo je dobilo povodenj v hito. V lokalu je bilo čez meter voda.

Te dni smo imeli obisk iz domovine. Oglasil sta se pri nas usmiljenki: vizitatorica Vincencija Kaplja in s. Celestina. Potujeta v Negellenes v Čile. Pripadli sta s francosko ladjo, ki je imela na polu tudi nekaj posla s »krokodili«. Menda se enega kar potopili ne daleč od nje.

Sedaj je pa prišla semkaj že mrzla jesen. Sv. Martin se je zamenjal s sv. Jurijem, ker imata oba konja...

Od doma pa vedno prihajajo pisma, da naj počtem koga... pa se je v tej doželi tako lahko zgubiti, če se kdo hoče odtegniti svojem.

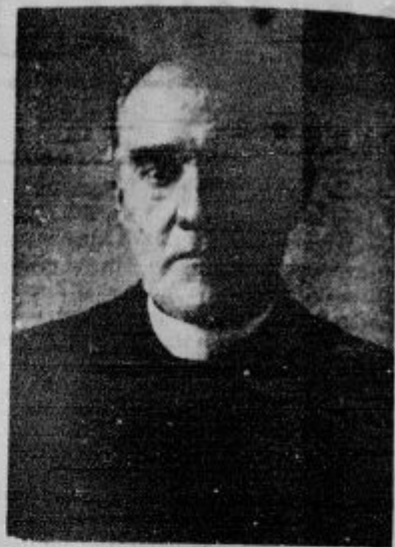
Hladnik



Univerzitetni profesor dr. Andrej Snoj.



Dekan in župnik Valentin Zabret.



V nedeljo so pokopali v Ljubljani bivšega župnika v Besnici nad Kranjem in upoštevanega zgodovinarja Fr. Seraf. Pokorna.



Ogromen samokres visi kot reklama nad trgovino neke orožarne v Newyorku.



Na bojišču: pošta je prišla.



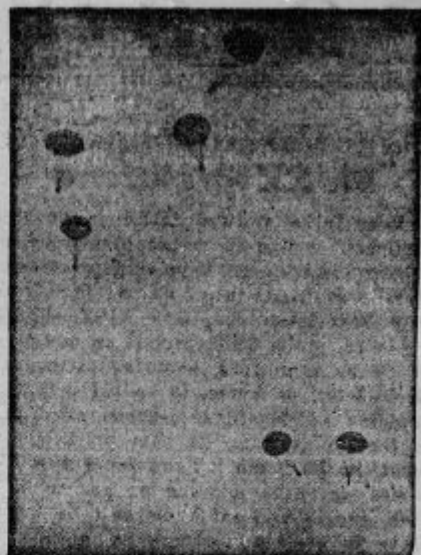
V nedeljo, 19. maja so v škofji Loki blagoslovili Marijino znamenje.



Veliko bogastvo za Norvežane je les, ki daje tisočim in tisočim Norvežanom dober zaslužek.

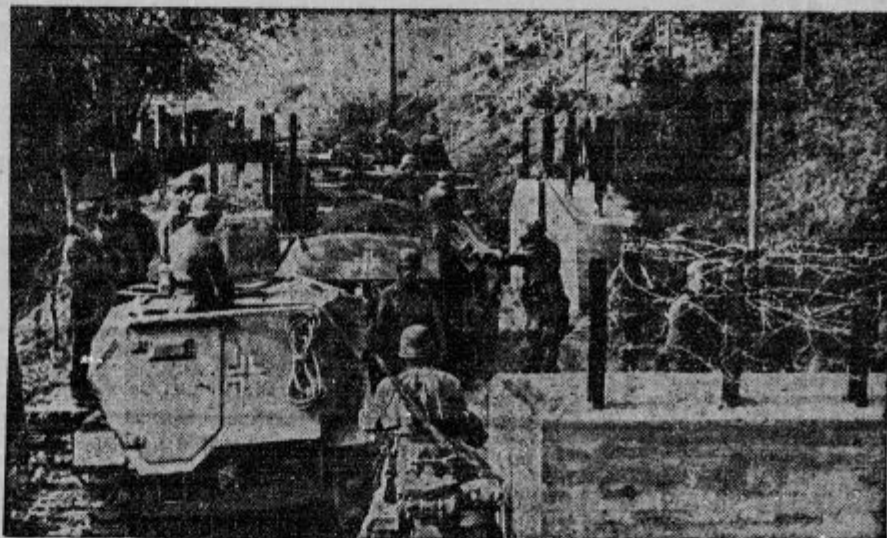


Modne norosti v Ameriki: pišna maska kot klobuk



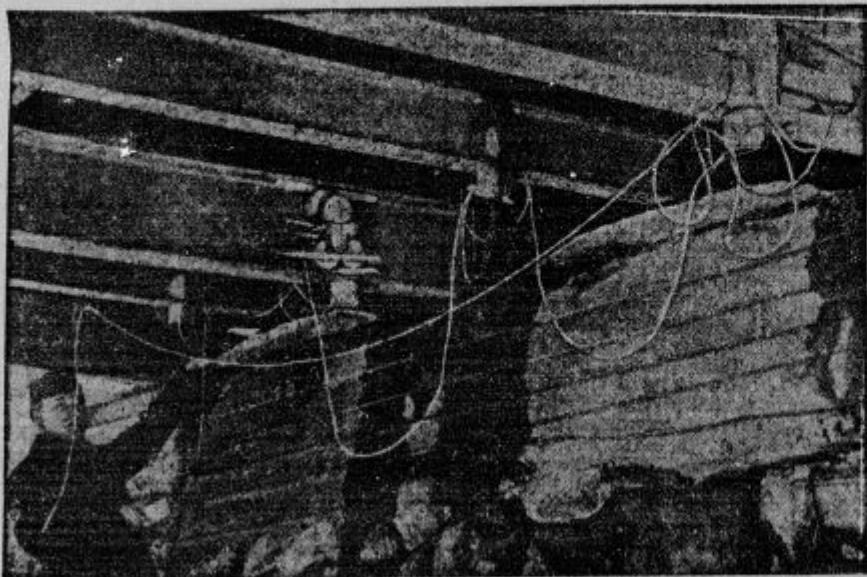
Nemški vojaki spravljajo s ceste na Norveškem velike skale, katero so Norvežani navallili na cesto, da bi ovirali prodiranje.

Ziv »deže« na sovražno zaledje.



Majhen danski deček v razgovoru z nemškim vojakom.

Nemški motorizirani oddelki na zahodnem bojišču prodirajo v sovražno ozemlje.



Norvežani so tale most opremili s razstrelivom, preden so prišli Nemci, ki so pa nevarnost preprečili.

Norveški in nemški policist stopata skupno v službo.

Vojna bogokletstvu!

Napravimo konec tej naši sramoti!

V petek, 10. maja, je bil v Ljubljani v Rokodelskem domu ustanovni občni zbor »Lige dostojnosti«.

Zbor je sklenil sprejeti borbo zoper nedostojnost, surovost in neuravnost na vsej črti. Če pa hočemo to delo z uspehom vršiti, je treba mnogo sodelavcev. Da, vse pošteno in dostojno ljudstvo mora sprejeti to za svojo nalogo »da iztrebi iz naroda ves gnoj neuravnosti, nedostojnosti in pa razuzdanosti! Prodvsem pa, vse naše organizacije, na katere se bo Liga v tej zadevi še posebej obrnila.

Prva naloga, ki si jo je Liga zastavila, je boj proti bogokletstvu. Ta se ima začeti voditi že ta mesec, maj. To zaradi tega, ker je maj posvečen češčenju Matere božje; ta se pa z nesramno italijansko kleivijo najgrše sramoti.

Vso slovensko javnost je treba dvigniti na vojno zoper to našo narodno sramoto!

Kakor se ta mesec po cerkvah pridiga zoper bogokletstvo, tako prosi »Liga dostojnosti« vse naše liste, naj tudi dvignejo glas in pozovejo svoje čitatelje na organiziran odpor proti nesramnemu »porkanju«!

»Liga dostojnosti« se bo obrnila tudi na šolsko oblast s prošnjo, naj se po vseh šolah

govori proti bogokletstvu. Kajti že ljudsko-šolski otroci se uče od odraslih te surovosti; za dijaštvo za je »porkanje« neskončna sramota in ubožnostno spričevalo nizkega stanja vzgoje naše mladine, ki hoče biti izobrazena; obenem pa popolno pomanjkanje narodne časti in zavednosti.

Obenem naj tudi vsa naša društva in družbe obrnejo pozornost na to stran. Zato naj imajo po vseh društvi predavanje o tem in razgovore, kako voditi v svojem okolišu borbo zoper bogokletstvo. Ako pa se morda zdi — ker se bližamo že poletju — po društvi za sedaj že prepozno, naj ne pozabijo na to, ko bo društveno življenje zopet bolj oživelo. A bolje prej kakor kasneje!

Sv. oče priporoča in na vso moč zabičuje molitev za mir. Toda vsa molitev je, če ne brezuspešna, vsaj oslabljena, ako nesramneži z bogokletstvom vedno znova izzivajo jezo božjo, ki grehe ljudstva z ostro šibo po pravici tepe.

Ako bočemo oditi najstrašnejši šibi božji — vojni — potem naj poleg molitve po vsej Sloveniji, po cerkvah, šolah, listih, društvi in v vsej javnosti odmeva klic:

Vojno bogokletstvu! Konec tej naši narodni sramoti. »Liga dostojnosti«.

Ali narod sme dopustiti

(H Koprivčevi knjigi:

Kmetije včeraj in danes!

Narodopisno blago ima za nas Slovence dvojno vrednost: prvič v narodnostnem oziru in drugič kot dokumenti, ki pojasnjujejo slovensko dušo. Zato je pri zbiranju narodopisnega blaga treba največje previdnosti in narodnostne tenkočutnosti, da zbiralec poda res le ono, kar je narodu v čast, slavo, ponos, kar popešuje njegovo veljavo in ugled, kar povzdiguje njegovo duhovno podobo, kar širi samozavest in napolnjuje mladino z zanosom.

Ignacij Koprivec pa je v svoji knjigi: »Kmetije včeraj in danes« podal tako narodopisno gradivo, ki je slovenski severni meji v nečast in sramoto. Raziskovalec se mora odlikovati po etični zavesti in narodni odgovornosti, da ne napiše ničesar, kar je ljudstvu in narodu v nečast in sramoto. V tem se loči eden raziskovalcev od drugega. Sovražnik bo iskal le negativnih plati, drug raziskovalec pa, ki svoj narod zares ljubi in ima pravo ljubezen do domovine, pa bo šel v globino, poiskal zlatarna in bisere, ki jih hrani narod v sebi, ter jih pokazal. To je globlji namen narodopisnega podavanja. Tako delajo vsi narodi. Beri narodopise drugih narodov! Ničesar ni v njih, kar bi le za las moglo ponižati dotični narod in njegovo ljudstvo. Koprivec pa je storil nekaj, česar bi se ne upal storiti niti kak tuj sovražnik: zajel je, kar je le plavalo na površju življenjske reke, vso umazanijo in blindro ter le-to podal kot narodnostno istinitost. Življenjski tok nosi običajno na svojem površju, kar je lahkega, slamo, nesnaga, umazanijo in blindro, a kdor hoče bisere, mora v globino.

Zbiranje narodopisnega blaga zahteva plodnejše narodnostne dozorelosti in življenj-

skega pojmovanja, kakor ga izpričuje pisec omenjene knjige, ki je zajel le s površja življenjske reke tamošnjega ljudstva v Slovenskih goricah. Vsakdo, ki hoče po Koprivčevi knjigi presoati slovensko ljudstvo tega dela naše banovine, bo dobil popolnoma izkrivljeno podobo o tem ljudstvu in njegovi duši, kakor da je tamošnje ljudstvo brez etičnih in moralnih kvalitet, brez višjih duhovnih vrednot, brez poleta.

Gre končno za vprašanje, ali sme narod blago, kakor je storil na pr. pisec omenjene knjige, da je podal le negativne strani ljudstva in še te negativne strani v taki zaostrenosti in v tako jarki luči, da so predvsem to orisi pikanterij (gl. strani 13 i. sl., str. 32 i. sl., 38 i. sl., 48 i. sl., 87 i. sl., 97 i. sl., 136 i. sl., 200 i. sl., 235 i. sl.).

Ljudstvo iz Slovenskih goric je prikazal kot duševno otopelo, neomikano, kulturno zaostalo, vraževerno (gl. zlasti na str. 215 i. sl.), prostaško, pijančevsko, zgolj čutno zaradi ubitosti volje, razuma in duha.

Karakterizacija kmetov na strani 200 i. sl. pa spominja na mongoloide razmere.

Svoj značilni svet iz zasebnega družinskega življenja pa je prenesel pisec tudi na ljudstvo ter v vsakem oziru podal, kar pač prija njegovemu okusu. Zafrakcije o veri se vrste poglavje za poglavjem.

Težišče je položil pisec v čutnost, zamolčal je pravne in etične ideale ljudstva, osmešil vero kot vrelec njegovih duhovno-življenjskih energij; skratka, zajel je najbolj umazano blindro, ki se peni na površju, in razkazuje to v svojih narodopisnih črticah kot narodno blago, tako da na rovaš ljudskega občestva v Slovenskih goricah zagrešil največji greh, ki se v narodopisnem oziru more storiti.

V VSAKO HIŠO »DOMOLJUBA«!

Fantje, v Kmetijsko šolo!

Kmetijska šola v Sv. Jurju ob juž. žel. bo letos otvorila novo šolsko leto dne 16. septembra. Ta šola je enoletna in bo trajala brez presledka do 31. avgusta 1941 leta, to je 11½ meseca. Namenjena je kmečkim sinovom, ki se žele izobraziti v kmetijstvu z namenom, da ostanejo na domači kmetiji, oziroma da se sploh posvetijo kmetijstvu. Za sprejem je potrebna starost najmanj 16 let ter z dobrim uspehom dovršena osnovna šola. Ta banovinski zavod ima oskrbovalnico, v kateri dobe gojenci hrano, stanovanje in vso oskrbo. Mesečna oskrbnina znaša 300 din, h kateri pripispeva banska uprava do 200 din. Pripadajoči znesek gojencev se določi po premoženjskih razmerah njih staršev.

Prošnje za sprejem (banovinski kolek za 10 din) je poslati ravnateljstvu najkasneje do 15. julija t. l. ter priložiti kratni list, domovnico, šolsko spričevalo, нравstveno spričevalo, obvezo staršev (banov. kolek za 4 din), da bodo krili stroške šolanja in da ostane prošilec po šoli na domačem posestvu, končno koleka prosto potrdilo o imovinskem stanju staršev.

Starši, ki žele svoje sinove izobraziti v kmetijskih naukih, se pozivajo, da jih pošljejo v to kmetijsko šolo. Vsa podrobnejša pojasnila daje na željo ravnateljstvo banovinske kmetijske šole v Sv. Jurju ob juž. žel.

d Vojakom dajmo seboj poleg drugih reči tudi knjižico »Moj tovariš«, kjer so stanovski nauki in molitve za vojake. Cena knjige z rdečo obrezo 16 din, z zlato obrezo 20 din. Pozor! Vsakemu naročniku knjige »Moj tovariš« dajemo zastonj še knjigo »Zbirka domoljubnih pesmic«, kjer so zbrane vse naše slovenske narodne pesmi in koračnice. Knjige lahko pošljemo tudi na naslove vojakov. Naročila sprejema Tiskarna sv. Cirila v Mariboru in v Ptuj.

Slovenska knjiga — o desetih tujih jeziki

Hrvaško, poljsko, češko, slovaško, nemško, italijansko, francosko, angleško, špansko, madžarsko. Slovenski izdaji 2. V Grobljah. Naslov: »Kristus kraljuje!«

Nemški izdaji 2. Prva prepovedana v Nemčiji; v drugi poglavje o »nacionalizmu« izpuščeno in naslov spremenjen »Für Christi Reich«; a potem, ko je bilo že mnogo razprodano, po zasedbi Avstrije od Nemcev, tudi prepovedana in ostala zaloga uničena. 400 izvodov so poslali avtorju, ki jih je zahteval kot nagrado. (Prva izdaja je izšla pri založbi Tyroler in Innsbrucku, druga v misijonarski tiskarni, St. Gabriel pri Mödlingu.)

Češka, slovaška in madžarska izdaja še niso izšle zaradi neugodnosti časov.

Hrvaška razprodana, enako poljska.

Francoska izšla 1939 v Parizu.

Italijanska se ravno pripravlja, in sicer jo izda univerza sv. Ambroža v Milanu.

Angleška je prepovedana v Južni Afriki; izšla bo v Ameriki.

Španska bo izšla za kongres Kristusa kralja v Saragosi. Ni lahko danes v Španiji dobil založnika zaradi pomanjkanja papirja. A vendar se je dobila ena največjih založb v Madridu, ki knjigo izda.

Knjiga ima odobrenje in pohvalo papeža Pija XI. ki jo je podpisal sedanji sv. oče kot kardinal in državni tajnik.

Mati: Mirko, vedi se kot se spodobi. Kaj bi rekel učitelj, če bi se v šoli tako obnašal?
Mirko: Rekel bi, vedi se lepo, saj nisi doma.

Banka in njen delokrog

Banka je v sedanjem pomenu zavod ali podjetje, ki se bavi v splošnem z denarnimi posli, bodisi da daje posojila, bodisi da sprejema denar v hrambo ali v obrestovanje. Delokrog, v katerem se udeležuje banka na gospodarskem polju je tako obširen, da se je razvilo več vrst bank, ki se bavijo s posameznimi panogami.

Do takega stanja so se razvijale banke iz neznatnih početkov. Domovina nastanka bank je srednjeveška Italija, kjer so se posamezniki bavili le z zamenjavo denarja. Vršlo se je to na priprost način na trgu, s čemer so se največ bavili Judje. Dandanes je bankarstvo razvito pri Angležih.

Zamenjava denarja je sedaj bolj stranski posel bank. Saj nastopajo danes kot veletrgovci in posredovalci z velikimi kapitali v denarnem prometu. Ustanavljajo razna podjetja, tovarne, bodisi kot lastniki, bodisi da nudijo potreben denar. Mnogo industrij se sploh ne bi moglo ustanoviti brez sodelovanja bank, ker posamezniki nimajo toliko denarja na razpolago. Pa tudi banke se zaradi varnosti združujejo v posebno društvo, da na ta način porazdelijo nevarnost izgub.

Če daje banka več enakovrstnim tovarnam potreben kredit, potem poskrbi, da se izključi medsebojna konkurenca. Na ta način nastanejo velika podjetja v obliki kartelov. Tu vidimo, kakšen vpliv imajo lahko banke, ko čmogočijo, da se podjetja združujejo, v svrhu dosege čim večjega dobička. Banke sodelujejo z borzami glede porazdelitve denarnih sredstev na posamezne panoge gospodarstva.

V današnjih časih so banke velika pomoč državam, katerim vedno manjka denarja. — Zgodi se večkrat, da prevzamejo banke vse posojilo, ki ga razpiše država ali banovina.

Oblast, ki jo na ta način dobe banke nad celim gospodarstvom je lahko usodnega pomena za državo. Zlasti je nevarnost podana tedaj, če delajo banke s tujim inozemskim denarjem. Noben Slovenec ne sme biti tako priprost, da bi verjel, da ima banka, ki dela s tujim kapitalom interes, da pospešuje blaginjo Slovencev. V tem ga ne sme motiti še tako lep slovenski napis. Za takimi bankami tako lep slovenski napis, ki skuša na ta način dobiti političen vpliv v državi. Država, ki je le preveč natrpana s tujimi bankami, ne more biti preveč samostojna. Vse polno vplivov ohromi njeno odločnost.

Pri nas nimamo veliko bank, ker smo pač revež narod. Za naše potrebe imamo več hranilnic in posojilnic, ki so veliko bolj pomembne kot banke, le žal, da nimajo dovolj kapitala, da bi lahko bolj uspešno pomagale našemu kmetu.

Glede na posle, ki jih vrše banke, moremo banke porazdeliti na več vrst.

N. pr. Hipotekarna banka, ki se peča z dajanjem posojil, kot varščina služi zemljišče.

Ekomptne banke se bavijo s kupovanjem menic, ali pa z dajanjem posojil na menice in slično.

Notne banke izdajajo bankovce, nakupujejo zlato itd. V vsaki državi je običajno samo ena taka banka. Pri nas se imenuje Narodna banka, ki skrbi za pravičen obtok denarja v državi. Ker so bankovci zamenljivi za zlato ali srebro, mora skrbeti, da ima to kovino na razpolago. V izrednih časih se sveda to ne

vrši, ker mora imeti banka zlato na razpolago, da plača nabave v inozemstvu. Zato vidimo skrb vseh držav, ki streme za tem da se več izvozi kot uvozi, ker na ta način pride v državo prepotrebno zlato. To velja zlasti za male države. Velike države pa imajo dohodke še iz drugih virov.

Trgovske in obrtne banke skrbje za kredit trgovcem in obrtnikom.

Čim bolj razvito je gospodarstvo, tem več vrst bank imamo. V revnejših državah pa vrši banka vse vrste bančnih poslov.

Z ozirom na to, kdo ustanovi banko, ločimo: pokrajinske, mestne banke itd. V sedanjih dobi opazimo, da so države izredno podjetne v ustanavljanju bank. Na ta način

Preveč zaupljivosti

Pravijo, da so naši kmečki ljudje nezaupljivi, da so vase zaprti, da ne pustijo nikogar do sebe. Je to čisto res in prav imajo. Dejali bi le, da je nezaupljivost pogostokrat še celo prevelika. Prevelikokrat je bil naš kmet že goljufan, preveč je pretrpel krivic, kar je mislil, da so na sveta sami pošteni ljudi, kakor je pač on sam.

Opozoriti hočemo danes na poseben pojav, ki ga opazujemo že več let na naši vasi. To so razni brezvestneži, špekulanti, prevaranti, skratka, pijavke v človeški podobi, ki prihajajo med kmečko ljudstvo, da mu izsesajo kolikor mogoče veliko krvi in napravijo sebi čim več mastnega dobička.

Pripeljejo se celo v avtomobilu in kaj radi nastopajo ljubeznivo in z gorečo zgovornostjo prepričujejo svojo žrtev, dokler se ne vda. Kaj hočejo? So prav različne stvari. Najbolj pogosti so zastopniki, ki ponujajo svojo kramo na najbolj različne načine. Te pustimo danes v miru. Bolj nevarni so namreč prefriganci, ki zvochajo na tujem posestvu predmet, ki bi jim nesel denar. Nekateri najdejo neke neakčno rudo. Kdo drugi zasledi posebne vrste ilovice. Tretjemu diši posebne vrste rastlinje; naslednji bi rad obdeloval kamenine; nekdo bi rad izkoriščal za svoj žep tujo vodno moč. In še marsikaj najdejo, iz česar upajo skovati sebi kapital.

Zdaj se začne pritisk na ubogega kmetiča, ki do tistega časa še vedel ni, da ima v svojem gruntu tako dragocene reči. Špekulant napne vse strune, prijetno cinglja z denarjem, obljublja in obeta bajne zasluzke, slika obilne dobičke in lagodno življenje, dokler se žrtev ne vda in končno dovoli, da tuje brklja po njegovi lastnini. Da bolje drži, se nečedna barantarija trdno priveže s pogodbo, ki je največkrat pravilno narejena in celo vknjižena, da ji ne more živ človek do živega. Prav pri teh pogodbah delajo naši ljudje nevarne napake. Premalo ali celo nič jih ne pregledajo, preberejo, pregruntajo in kar rado se zgodi, da se taka reč na hitrico prebere in podpiše. Špekulantu gre sveda to v račun, a ko je vse podpisano in urejeno, obrne svoj plašč in pokaže pravi židovski obraz.

Poznamo primere, ko so bila na ta način uničena cela posestva in so prej zadovoljni ljudje postali najbolj nesrečna bitja na svetu. Poznamo primere, ko so sinovi prevzeli posestva, pa so jim vknjižene pogodbe popolnoma zvezale roke in jim je ostalo le škri-

dobiva država vedno večji vpliv na gospodarsko življenje. Če imajo tako ustanovljene banke namen, da pospešijo ustanovljanje lastnih kapitalov, da se na ta način inozemske banke onemogočijo, je to zelo zdrav pojav. Nasprotno pa pomenijo podržavljenje gospodarstva včasih celo v škodo zasebni podjetnosti. Za naše prilike je to prav, ker nimamo lastnih kapitalov. Vprašanje je le, če more banka vsem krajem enako pomagati. Vprav v tem vidimo, da za nas Slovence ne pomenijo od države ustanovljene banke toliko kot za južne kraje. Najprimernejše pa bi bilo, da izdajajo take banke v obliki cenjenih posojil toliko kolikor dobe iz dotičnih krajev. Nizka obrestna mera pa je prvi predpogoj, da more tak bankni denar podpirati tudi našega malega kmeta, kar je najprimernejše potom naših raj. fajznovk.

panje z zobmi. Včasih so nekaj rešili s tožbo in velikimi stroški in še večjo jezo. Brezvestni kvožer pa se je zraven zlobno smehljaj in se satansko zabaval, ko se je žrtev uničena zrušila na tla.

Še drugačen primer: Mlad gospodar bi rad zamenjal parcelo s svojim sosedom. A v zemljiški knjigi ugotavlja, da je na posestvu mladega kmeta vknjižen z neko pogodbo tak brezvestnež. Parcela z vknjižbo se še proda težko, kaj šele zamenja. Mestni zakupnik sicer milostno obljublja, da bo še bolj milostno dovolil prost odpis, pa potem obljubo poira. Še toliko grd je, da prizna, da je vknjižba za mladega gospodarja težka in nerodna reč in hučobno zaključil: Zakaj pa je bil oče tako neumen, da je podpisal!

Res, zakaj je bil oče tako neumen, da je podpisal, namesto da ni pijavko s polnomo nazgal čez prag svoje hiše, dokler je bil še čas? Zakaj? Tako se sprašuje sin, tako se sprašuje vsa njegova družina, tako se sprašuje tudi pravica. Zakaj? Vsi taki primeri so velika krivica za našega mladega človeka in kdor jih je delal, naj slej ali prej dopusti, da kdo tako zlorabi narodopisno občuti njih težo na lastni koži. Nanje bi morala paziti tudi oblast in kjer so, jih razčistiti in temeljito pomesti s špekulanti in zaščiti kmečkega človeka od tega zla.

Tebi, prijatelj s kmetov, pa za zdaj tole: Ne zaupaj nikomur, dokler ga nisi obrnil na znotraj in navzven, in ne veš kakšen je, ki hodi okoli tebe, in ne podpiše nikdar in nikoli, preden nisi prespal prej vsaj ene noči.

NOVI GROBOVI

m Umrli so: V Polju ob Sotli 80 letni posestnik Anton Kovačič, v Kranju Marija Benedik, na Bledu Ljudevit Zvan, v Kočevju posestnik Jože Zupan, v Lučinah nad Skofjo Loko Stanislav Dolinar, v Kovorju posestnik Jože Zupan, v Mariboru Malka Kos roj. Njogode in hčerka Marijica, na Frankolovem pri Celju Franci Skoberne, v Podgori v župniji Dol pri Ljubljani posestnica Marija Cerar, v Radečah lesni trgovec Danijel Zupančič. — V Ljubljani so umrli: Vaclav Hofman, sofer Jožef Cvern, industrijec Mihael Hribernik, Jože Venedig, Josip Vidmar, Marija Čebokli, Anton Miklavčič, Helena Pistotnik, v Celju Jermel Vovk, pri Sv. Jakobu v Slov. goricah Josipina Fluher roj. Kappel in upokojeni župnik iz Besnice pri Kranju Franc S. Pokorn.

Prenaseljenost kmečkega prebivalstva

O razmerju med številom kmečkega prebivalstva in med površino, ki jo to prebivalstvo gospodarsko izrablja, nam povedo statistike prav zanimive podatke. Niso neutemeljeni že dolgo let klici, da imamo za naše ljudi premalo zemlje. Namesto, da bi se pravilno cenilo to vprašanje, se govori o begu z dežele v mesto in slično. Naši ljudje pa morajo v tujino iz upanja lažjega preživljanja. Običajno jim tudi tujina ne pomaga dosti in zato žive Slovenci tu in tam bedno življenje.

Pomanjkanje zemlje je vedno bolj pereče, o čemer nas pouče naslednji podatki. Za podlago se vzame običajno koliko ljudi živi na 100 ha orne zemlje. Semkaj prištevamo poleg njiv še vrtove in vinograde in sadovnjake. Tako pride v Sloveniji na 100 ha zemlje 192 ljudi. Za celo Jugoslavijo velja kot povprečno število 143. Nekatere banovine so na boljšem kot Slovenija, druge pa še na slabšem. Vojvodina ima na 100 ha zemlje le 81 prebivalcev, Hrvaška 158, Moravska banovina 185, Drinska 163, Zetska 236, Primorje 302, Vardarska 186, Vrbaska 128.

V drugih državah je slika sledeča: v Danski 42 prebivalcev, na Češkem 87, na Madžarskem 80, na Poljakem 91, v Belgiji 50, v Švici 187, v Italiji 157.

Po posameznih okrajih Slovenije je gostota sledeča: celjski okraj 269, Gornji grad 234, Logatec 241, Radovljica 247, Skofja Loka 248, Smarje 252, Kočevje 217, Murska Sobota 154, Novo mesto 171, Crnomelj 161, Litija 164, Dravograd 179, Ptuj 168, Krško 180.

Navedli smo le nekaj najgostejše in najredkeje naseljenih okrajev. Ne moremo reči, da so te številke popolne, saj se lahko posamezni deli okrajev ne pečajo samo s poljedelstvom (n. pr. tovarne itd.). Zanimivo je le, da so hriboviti okraji gosteje naseljeni kot v ravnini. Ne sme nas to motiti. V hribovitih okrajih imajo ljudje, deloma svoj dohodek še iz večje živinoreje in deloma iz gozdov. Vendar nam navedene številke v primerjavi z drugimi deželami povedo, da je preoblastnost zelo velika.

Posledica tega je, da vlada na deželi slomaštvu. Saj se ljudje komaj preživljajo in

zato jim ne ostanejo presežki, ki bi jih mogli vnovčiti. V Sloveniji imamo 155.000 gospodarstev, od tega jih je 89.000 — torej več kot polovica — ki imajo manj kot 5 ha zemlje. Vsak ve, da se družina ne more preživljati od posestva 5 ha zemlje.

Ce primerjamo naše prilike n. pr. z Dansko ali Belgijo, vidimo, da mora vladati tamkaj pravo blagostanje. Danska more, ker ne pozna preoblastnosti, veliko izvažati ter na ta način kriti ostale potrebe. Nekoliko slabše

je z našo južno sosedo, ki ima zato druge dohodke, ki jih pri nas ni. Če nismo tako srečni, da bi mogli višek prebivalstva naselejati na ozemlju, ki je na razpolago, tako da ohranjajo naši svojo narodnost in vero, bi mogli vsaj tisto zemljo, ki je pri nas zanemarjena po lastnikih, ki imajo preveč zemlje, odvzeti in jo razdeliti zastoj med prebivalce. Ali pa bi pričeli z meliorizacijo zamočvirjenih zemljišč in slično. S tem bi omilili bedo in vtili narodu zaupanje, da se na njega dejansko misli. Upajmo, da se bo z ustanovitvijo slovenske banovine krenilo na druga pota.

Radio Ljubljana

Četrtek, 23. maja: Prenos cerkvene glasbe iz stolnice. 9 Verski govor (dr. Guido Rant). 9.15 Prenos prvega blagoslova procesije stolne cerkve sv. Nikolaja. 9.30 Poročila, napovedi. 9.45 Plošče. 10.30 Instrumentalni dueti: Klavir in harmonij. 11.15 Radijske orkester. 12.30 Poročila, objave. 13 Napovedi. 13.02 Godalni kvartet. 17 Skrbimo za naše bolnike (dr. Robert Neubauer). 17.30 Radijski orkester. 19 Napovedi, poročila. 19.20 Nac. ura: Pač, Kolašin in Morača (Savo Medenica). 19.40 Objave. 19.50 Prel nos šmarnc iz trnovske cerkve. 20.30 Paganinijeva skladba za kitaro. 21.30 Plošče. 22 Napovedi, poročila. 22.15 Radijski orkester. — Konec ob 23.

Petek, 24. maja: 7 Jutranji pozdrav. 7.05 Napovedi, poročila. 7.15 Plošče. 11 Šolska ura: Pokrajinska oddaja iz Dolž pri Novem mestu, izvajajo učenci in učenke ljudske šole, vodi tol. uprav. Bogomil Lilija. 12 Plošče. 12.30 Poročila, objave. 13 Napovedi. 13.02 Radijski orkester. 14 Poročila. 14.10 Tedenski pregled tujsko-prometne zveze. 18 Ženska ura: Poraba mleka v domačem gospodinjstvu (Marija Ferjan). 18.20 Plošče. 18.40 Francoščina (dr. Stanko Leben). 19 Napovedi, poročila. 19.20 Nac. ura. 19.40 Objave. 19.50 Nekaj podrobnosti o francosko-jugoslovanski izseljenski pogodbi (Joško Rozman). 20 Koncert opernih napevov in dvospevov. 21.30 Plošče. 22 Napovedi, poročila. 22.15 Pesmi iz zvočnih filmov (poje Stritar Bogdana). — Konec ob 23. — **Sobota, 25. maja:** 7 Jutranji pozdrav. 7.05 Napovedi, poročila. 1.05 Plošče. 12 Plošče. 12.30 Poročila, objave. 13 Napovedi. 13.02 Plošče. 14 Poročila. 17 Otroška ura: Desetnica (članice Nar. gledališča v Ljubljani). 17.30 Plošče. 17.50 Pregled sporeda. 18 Radijski orkester. 18.40 Pogovori s poslušalci. 19 Napovedi, poročila. 19.20 Nac. ura: Lepota spomladanskih gora (Gregorin Janez, urednik, Ljubljana). 19.40 Objave. 20 Zunanje-politični pregled (dr. Alojzij Kuhar). 20.30 »Smo skuhali dvoptipov zmes, natresli pesmi, godbe vmes.«: Napovedi, poročila. 22.15 Plošče. — Konec ob 23. — **Nedelja, 26. maja:** 8 Nedeljski jutranji pozdrav. 8.15 Operni trio. 9 Napovedi, poročila. 9.15 Prenos cer-

kvene glasbe iz trnovske cerkve. 9.45 Verski govor (dr. Ignacij Lenček). 10 Radijski orkester. 11.30 Nastop deklitške zboru II. drž. realne gimnazije v Ljubljani. 12.30 Poročila, objave. 13 Napovedi. 13.02 Jurmanovi harmonikarji. 14 Plošče. 16.30 Rol ure za dijake. 17 Kmet. predavanje: Higijena živali in klevov (inz. Franc Riegler). 17.30 Zbor primorskega društva »Sloga« iz Kranja. 18.30 Plošče. 19 Napovedi, poročila. 19.20 Nac. ura: Vojvodinci v času velike selitve Srbov (dr. Jovan Radonjič). 19.40 Objave. 19.50 Prenos šmarnc iz trnovske cerkve. 20.30 Radijski orkester. 22 Napovedi, poročila. 22.15 Plošče. — Konec ob 23. — **Sobota, 26. maja:** 7 Jutranji pozdrav. 7.05 Napovedi, poročila. 7.15 Plošče. 11 Šolska ura: Pokrajinska oddaja: Celje nekoč in sedaj. Izvajajo učenci in učenke I. deške in deklitke ljudske šole iz Celja. Vodi Fran Rož, pevake točke dirigira skladatelj Ciril Pregelj. 12 Plošče. 12.30 Poročila, objave. 13 Napovedi. 13.02 Radijski orkester. 14 Poročila. 18 Nastop učencev orglarske šole. 18.40 Vrhunec sreče: ljubezen (Fr. Terseglav). 19 Napovedi, poročila. 19.20 Nac. ura: Osebnost Novice Ceroviča, junaki iz Mažuraničeva »Small Age«. 19.40 Objave. 19.50 Gospodarski pregled (Drago Potočnik). 20 Novi glasovi. Gojenci drž. konservatorija v Ljubljani. 21.15 Radijski orkester. 22 Napovedi, poročila. 22.15 Orglice in harmonika. — Konec ob 23. — **Sreda, 29. maja:** 7 Jutranji pozdrav. 7.05 Napovedi, poročila. 7.15 Plošče. 12.30 Poročila, objave. 13 Napovedi. 13.02 Plošče. 14 Poročila. 18 Mladinska ura: a) O potresih (prof. C. Šlebingler), b) Kaj pravi znanost in tehnika, g. prof. M. Adlešič. 18.40 Delavec in narod (Rudolf Smersu). 19 Napovedi, poročila. 19.20 Nac. ura: Predavanje inspekcije nar. obrambe. 19.40 Objave. 19.50 Rastline roparice (dr. Maja Vraber). 20 Mladinski zbor »Zvonček«. 20.45 Pesmice iz zvočnih filmov. 21.15 Solistični koncert. 22 Napovedi, poročila. 22.15 Slovenske narodne s sprmljevanjem harmonike. — Konec ob 23.

Vsak dan 90 milijonov dolarjev

Ameriška velebanka »National City Bank« je pred nekaj tedni skušala dognati, koliko stane današnje vojskovanje. Z tinenom »vojni izdatki« pa so izraženi samo buđetni izdatki, vojaški in civilni, ne glede na izgube, ki jih utrpi trgovska mornarica in mednarodna trgovina, in pa brez ozira na škodo, ki je bila povzročena z zasedbo Poljake, Danske, Norveške itd. Ameriška banka je za leto 1940 tole izračunala:

Država	Izdatki v domači val.	Izdatki v tuji val.
Anglija	3.2 milijarde funtov	12.8 milijarde dol.
Francija	330 milijard frankov	7.4 milijarde dol.
Nemčija	34 milijard mark	13.6 milijarde dol.

Skupaj: 33.8 milijarde dolarjev.
33.8 milijarde dolarjev na leto, to je za dan: 90 milijonov dolarjev!

LJUDSKA POSOJILNICA V LJUBLJANI

zadruga z neomejenim jamstvom

Ljubljana, Miklošičeva cesta 6

v lastni palači

obrestuje hranilne vloge
najugodnejše
Nove in stare vloge,
ki so v celoti vsak
čas izplačljive

obrestuje po **4%**; proti odpovedi po **5%**

